

Rättsfallssamlingen

Mål C-689/21

X

mot

Udlændinge- og Integrationsministeriet

(begäran om förhandsavgörande från Østre Landsret)

Domstolens dom (stora avdelningen) av den 5 september 2023

”Begäran om förhandsavgörande – Unionsmedborgarskap – Artikel 20 FEUF – Artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – Medborgare som har medborgarskap i en medlemsstat och i ett tredjeland – Förlust av medborgarskapet i en medlemsstat vid 22-års ålder enligt lag på grund av bristande verklig anknytning till denna medlemsstat när en ansökan om att få behålla medborgarskapet inte har ingetts innan personen uppnådde nämnda ålder – Förlust av ställning som unionsmedborgare – Prövning av om följderna av denna förlust är proportionerliga mot bakgrund av unionsrätten – Preklusionsfrist”

1. *Unionsmedborgarskap – Bestämmelser i fördraget – Personkrets som omfattas av tillämpningsområdet – Unionsmedborgare som endast är medborgare i en enda medlemsstat och som förlorat detta medborgarskap enligt lag – Omfattas (Artikel 20 FEUF)*

(se punkt 30)

2. *Unionsmedborgarskap – Bestämmelser i fördraget – Medborgarskap i en medlemsstat – Förlust av detta medborgarskap på grund av bristande verklig anknytning till denna medlemsstat – Förlust vid en viss ålder om inte en ansökan om att få behålla medborgarskapet har getts in före denna ålder – Förlust av ställning som unionsmedborgare – Tillåtet – Villkor – Möjlighet för nationella myndigheter och domstolar att göra en bedömning av om följderna av denna förlust av medborgarskap är proportionerliga och möjligheten för den berörda personen att få tillbaka medborgarskapet med retroaktiv verkan (ex tunc) – Fastställande av en rimlig frist för att lämna in en ansökan om att få behålla eller återfå medborgarskap – Fristen börjar löpa vid den tidpunkt som personen har informerats (Artikel 20 FEUF; Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, artikel 7)*

(se punkterna 35, 40, 41, 43, 48, 50–52, 56, 57 och 59 samt domslutet)

Resumé

X, som är född i Förenta staterna av en dansk mor och en amerikansk far, var sedan födseln dansk och amerikansk medborgare. Efter att hon fyllt 22 år lämnade hon den 17 november 2014 in en ansökan till Udlændinge- og Integrationsministeriet (ministeriet för invandring och integration) om att få behålla sitt danska medborgarskap.

Genom beslut av den 31 januari 2017 underrättade ministeriet för invandring och integration X om att hon hade förlorat sitt danska medborgarskap vid 22 års ålder och att ministeriet inte kunde bifalla ansökan om att få behålla medborgarskapet, eftersom hon hade lämnat in sin ansökan efter att ha uppnått denna ålder. Om en person inte har lämnat in en ansökan om att få behålla medborgarskapet innan nämnda ålder föreskrivs nämligen i dansk lagstiftning att danska medborgare som är födda utanför Danmark och som aldrig har varit bosatta eller uppehållit sig där under förhållanden som visar på verklig anknytning till Danmark förlorar sitt medborgarskap enligt lag. X har således förlorat sitt danska medborgarskap och därmed sin ställning som unionsmedborgare, utan att danska myndigheter, mot bakgrund av unionsrätten, har gjort någon proportionalitetsprövning av följderna av förlusten för hennes situation.

X väckte den 9 februari 2018 talan vid dansk domstol med yrkande om att nämnda beslut skulle ogiltigförklaras. Den hänskjutande domstolen, Østre Landsret (Appellationsdomstolen för östra Danmark, Danmark), önskade i detta sammanhang få klarhet i huruvida en sådan nationell lagstiftning om medborgarskap som den danska är förenlig med artikel 20 FEUF, jämförd med artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Domstolen (stora avdelningen) finner att en sådan nationell lagstiftning är förenlig med unionsrätten i den mån som den berörda personen har haft möjlighet att inom rimlig tid lämna in en ansökan om att få behålla eller återfå medborgarskapet, vilket möjliggör en bedömning av huruvida förlusten av medborgarskapet är proportionerlig mot bakgrund av unionsrätten och, i förekommande fall, att med retroaktiv verkan (*ex tunc*) få behålla eller återfå medborgarskapet. En sådan frist får börja löpa först när de behöriga myndigheterna vederbörligen har informerat personen om förlusten av vederbörandes medborgarskap eller att en förlust är nära förestående, samt om rätten att inom denna frist ansöka om att få behålla eller återfå medborgarskapet.

Domstolens bedömning

Domstolen erinrar inledningsvis om att unionsrätten inte utgör hinder för att en medlemsstat, vid fastställandet av villkoren för förvärv och förlust av medborgarskap, föreskriver att bedömningen av huruvida det föreligger en verklig anknytning till denna medlemsstat ska grunda sig på ett beaktande av sådana kriterier som den berörda personens födelse- och bosättningsort samt villkoren för dennes vistelse i landet, eller att medlemsstaten begränsar denna bedömning till att avse perioden fram till den dag då personen fyllde 22 år.

Domstolen slår emellertid fast att behöriga nationella myndigheter och domstolar – i en situation i vilken medborgarskapet i en medlemsstat förloras enligt lag vid en viss ålder med följd att även ställningen som unionsmedborgare, och de rättigheter som följer av denna ställning, förloras – ska kunna bedöma följderna av denna förlust av medborgarskap, mot bakgrund av unionsrätten, och, i förekommande fall, låta den berörda personen få behålla sitt medborgarskap eller återfå det med retroaktiv verkan (*ex tunc*).

Vad närmare bestämt gäller fristen för att inge en ansökan om en sådan bedömning i syfte att behålla eller återfå sitt medborgarskap ankommer det, i avsaknad av en exakt tidsfrist i unionsrätten, på varje medlemsstat att fastställa de processuella regler som är avsedda att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten, under förutsättning att dessa regler är förenliga med bland annat effektivitetsprincipen och inte medför att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten. Medlemsstaterna får i detta avseende, med hänsyn till rättssäkerhetsprincipen, kräva att en sådan ansökan lämnas in till de behöriga myndigheterna inom rimlig tid.

Med hänsyn till de allvarliga konsekvenser som förlusten av medborgarskapet i en medlemsstat medför, när denna förlust medför förlust av ställningen som unionsmedborgare, för det faktiska utövandet av de rättigheter som tillkommer unionsmedborgare enligt artikel 20 FEUF, kan nationella regler eller nationell praxis som kan hindra den berörda personen från att ansöka om att det görs en bedömning av huruvida dessa följder är proportionerliga mot bakgrund av unionsrätten emellertid inte anses vara förenliga med effektivitetsprincipen. När personen i fråga inte i vederbörlig ordning har informerats om rätten att ansöka om en sådan bedömning och om den frist inom vilken personen ska lämna in en sådan ansökan, kan vederbörandes ansökan således inte avvisas på grund av att denna frist har löpt ut.

Eftersom en berörd person, såsom X, vid bedömningen av huruvida följderna av förlusten av det danska medborgarskapet är proportionerliga mot bakgrund av unionsrätten, ska kunna åberopa samtliga relevanta omständigheter som kan ha inträffat fram till att vederbörande fyller 22 år, finner domstolen att tidsfristen ska vara rimlig och sträcka sig utöver den tidpunkt då den berörda personen uppnår denna ålder. Denna rimliga tidsfrist får för övrigt först börja löpa om de behöriga myndigheterna vederbörligen har informerats om att den berörda personen om att han eller hon har förlorat sitt medborgarskap eller om att detta är nära förestående, samt om rätten att inom denna frist ansöka om att behålla eller återfå medborgarskapet. I det motsatta fallet ska behöriga nationella myndigheter och domstolar kunna göra en proportionalitetsprövning av följderna av förlusten av medborgarskapet i samband med att den berörda personen ansöker om en resehandling eller någon annan handling som styrker vederbörandes medborgarskap.

Den relevanta tidpunkt som ska beaktas vid en sådan bedömning är med nödvändighet den dag då den berörda personen fyllde 22 år, eftersom detta datum utgör en väsentlig del av de legitima kriterier som medlemsstaten har fastställt och som är avgörande för om medborgarskapet kan behållas eller om det förloras.

Domstolen erinrar slutligen om att avsaknaden av en möjlighet enligt nationell rätt att, på villkor som är förenliga med unionsrätten, få till stånd en bedömning av nationella myndigheter och, eventuellt, nationella domstolar, huruvida följderna av förlusten av medborgarskapet i den berörda medlemsstaten är proportionerliga mot bakgrund av unionsrätten och som i förekommande fall kan leda till att detta medborgarskap återfås med retroaktiv verkan (*ex tunc*), kan inte uppvägas av möjligheten till naturalisation, oavsett på vilka eventuella förmånliga villkor naturalisation kan beviljas.